

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Anna Kozłowska (przewodniczący)

SSN Marian Kocon

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku [...] Bank S.A. w Warszawie
przy uczestnictwie A. S.
o stwierdzenie nabycia spadku,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 28 maja 2013 r.,
zażalenia uczestnika postępowania A. S.
na postanowienie Sądu Okręgowego w C.
z dnia 11 października 2012 r.,

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z 11 października 2012 r. Sąd Okręgowy w C. odrzucił zażalenie A. S. s. Z. na postanowienie tego Sądu z 16 sierpnia 2012 r., którym oddalono jego zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego w C. odrzucające wniosek żalącego się o dopuszczenie go do udziału w sprawie z wniosku [...] Bank z udziałem A. S. o stwierdzenie nabycia spadku. Sąd Okręgowy wskazał, że zaskarżone postanowienie częściowo kończy postępowanie, ale skoro zostało wydane w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji, to nie przysługuje na nie zażalenie do Sądu Najwyższego.

Jako podstawę rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy powołał art. 394¹ § 2 i 3 oraz art. 398⁶ § 2 k.p.c.

W zażaleniu na postanowienie z 11 października 2012 r. A. S. s. Z. zarzucił, że zapadło ono z naruszeniem przepisów art. 394¹ § 2 i 3, art. 397 § 2 k.p.c. poprzez błędną wykładnię oraz art. 398⁶ § 2 k.p.c. przez błędne zastosowanie. Skarżący utrzymywał nadto, że odrzucenie jego zażalenia prowadzi do naruszenia przepisów art. 32 ust. 1 w zw. z art. 45 ust. 1, art. 78 i art. 176 Konstytucji oraz art. 2, art. 21 ust. 1, art. 45, art. 64 ust. 1, art. 183 ust. 1 Konstytucji oraz Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, w tym w szczególności art. 8 i 6 tej Konwencji.

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i - w wyniku uwzględnienia zażalenia - dopuszczenie go do udziału w sprawie w charakterze uczestnika względnie o uchylenie tego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Zażalenie zostało wniesione na podstawie art. 394¹ k.p.c. Przepis ten, w brzmieniu obowiązującym do 2 maja 2012 r., w § 1 stanowił, że zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia i na postanowienie co do kosztów procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji. Od 3 maja 2012 r. art. 394¹ § 1 k.p.c., w brzmieniu nadanym mu ustawą z 16 września 2011 r.

o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 233, poz. 1381) przewiduje zażalenie do Sądu Najwyższego wyłącznie na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz na postanowienie sądu drugiej lub pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Według § 2 powołanego artykułu, w sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna, zażalenie przysługuje także na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień, o których mowa w art. 398¹ k.p.c., a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji.

Treść powołanych przepisów oraz ich umiejscowienie w kodeksie postępowania cywilnego wskazuje na zamiar ustawodawcy umożliwienia stronie zwrócenia się do Sądu Najwyższego poprzez zażalenie o zbadanie prawidłowości konkretnych rozstrzygnięć sądu drugiej instancji, zapadłych w procesie, jako postępowaniu rozpoznawczym (część pierwsza, księga pierwsza, tytuł VI, dział V, rozdział 2). Zgodnie z art. 13 § 2 k.p.c. przepisy o procesie stosuje się odpowiednio do innych rodzajów postępowań unormowanych w kodeksie, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej.

W rozpoznawanej sprawie zażalenie nie zostało złożone na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną, skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia czy też na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie lecz na postanowienie sądu drugiej instancji wydane w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji mającego cechy postanowienia częściowo (w aspekcie podmiotowym) kończącego postępowanie w sprawie. Rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji, w którym skarżący upatruje naruszenia swoich praw podlegało już kontroli instancyjnej, a postępowanie cywilne - niezależnie już nawet od tego, z którymi rodzajami orzeczeń należy w nim wiązać wymóg zapewnienia dostępności kontroli instancyjnej - nie jest postępowaniem trójinstancyjnym lecz dwuinstancyjnym.

2. Z prawa do sądu zagwarantowanego w art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz w art. 45 ust. 1 Konstytucji nie wynika, że każda osoba jest uprawniona do zgłoszenia swego udziału w każdej sprawie toczącej się przed sądem. Prawo do sądu realizowane ma być według reguł ustalonych w procedurach stworzonych dla rozpoznawania spraw poszczególnych rodzajów, a przepisy stosowanej w niniejszej sprawie procedury cywilnej nie tylko zezwalają sądowi, ale wręcz wymagają, by zbadał on przesłanki decydujące o legitymacji osoby zgłaszającej swój udział w sprawie rozpoznawanej w postępowaniu nieprocesowym. Wykonanie tej kompetencji przez sąd nie może być uznane za działanie godzące w art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz w art. 32 ust. 1 w zw. z art. 45 ust. 1, art. 78 i art. 176 Konstytucji. Z powierzenia Sądowi Najwyższemu w art. 183 ust. 1 Konstytucji wykonywania nadzoru na działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania nie wynika, że nadzór ten może być uruchomiony w dowolnym momencie, przez każdą osobę niezadowoloną z wydanego w stosunku do niej rozstrzygnięcia. Odrzucenie przez sąd drugiej instancji niedopuszczalnego zażalenia adresowanego do Sądu Najwyższego nie prowadzi do i naruszenia art. 183 ust. 1 Konstytucji.

Wymaganie, by sąd w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku ustalił, czy osoba zgłaszająca swój udział w takiej sprawie ma interes prawny warunkujący możliwość uzyskania statusu uczestnika postępowania nie godzi też w prawa i wolności zadeklarowane w art. 21 ust. 1, art. 64 ust. 1 oraz w art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

3. Jako podstawę swojego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy powołał art. 394¹ § 2 i 3 oraz art. 398⁶ § 2 k.p.c. Stosownie do art. 394¹ § 3 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do 3 maja 2012 r., do postępowania przed Sądem Najwyższym toczącego się na skutek zażalenia stosuje się odpowiednio art. 394 § 2 i 3, art. 395 i art. 397 § 1, art. 398¹⁰, art. 398¹⁴, art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze, art. 398¹⁶, art. 398¹⁷, art. 398²¹ k.p.c. W przepisie tym, w brzmieniu nadanym mu ustawą z 16 września 2011 r. wymieniony został nadto art. 398⁶ § 3 k.p.c., jako mający odpowiednie zastosowanie w postępowaniu zażaleniowym, którego dotyczy art. 394¹ k.p.c. Z art. 9 ust. 1 ustawy z 16 września 2011 r. wynika wprawdzie,

że jej przepisy mają zastosowanie do postępowań wszczętych po dniu jej wejścia w życie, ale ust. 6 tego przepisu wprowadza od tej reguły wyjątek i stanowi, że art. 394¹ k.p.c. w brzmieniu nią nadanym stosuje się do zaskarżania orzeczeń wydanych po dniu jej wejścia w życie. Art. 398⁶ § 3 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym od 3 maja 2012 r. miał zatem zastosowanie do zaskarżenia postanowienia wydanego 16 sierpnia 2012 r.

Trafnie zatem Sąd Okręgowy, z powołaniem się na wskazaną wyżej podstawę, odrzucił zażalenie skarżącego na postanowienie tego Sądu z 16 sierpnia 2012 r.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.